

ПОЗИЦИЯ

на

Федерацията на независимите синдикати от земеделието

Относно: Обществено обсъждане на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България

Времето на Ковид-19 очерта стратегическата важност на селското стопанство и хранителната верига и тяхната свързаност в общата ни европейска земеделска система. В същото време стана ясно, че работниците в земеделието и по хранителната верига са критично важни (по признание и на Европейския парламент и Европейската комисия), а освен това те са изложени на висок риск от зараза, трудови злоупотреби, ниски доходи от труд, висока несигурност, сезонност, ограничени трудови и социални права. Образователната структура на човешкия ресурс в сектора е не по-малко критична, както на наетата работна ръка, така и на управителите на земеделските стопанства. **Селскостопанските работници нямат достъп до програми за обучение и преквалификация, а достъпът им до контрол по БЗР (безопасност и здраве при работа), информация или подкрепа от страна на синдикатите е силно ограничен.** Българите сме на 27-мо място по дигитални умения в ЕС-28 за 2019г.

Неприемливите условия на труд и живот, ниските доходи и бедност, демографските и миграционни процеси, които характеризират селскостопанския сектор и селските райони, са сериозни причини за системен недостиг на работна ръка в селското стопанство. Този недостиг може да бъде преодолян с нарочни мерки за легални, сигурни и устойчиви работни места.

От друга страна на сектора са възложени **амбициозни задачи**, свързани с изпълнение на **зелените цели и демографските промени** у нас, очаквания за устойчивост и конкурентоспособност, съизмерима със средноевропейската, което минава през **иновации и дигитална трансформация**, всички те дефинирани в Плана за възстановяване и устойчивост на Р България. Това доказва още веднъж, че **секторът е стратегически важен** както от икономическа, така и от гледна точка на заетост и потенциал за създаване на нови и качествени работни места в целия спектър на кръговата и био-икономиката. Затова и възстановяването и модернизирването на сектора е интегрирано в НПВУ. А мерките в него предполагат възможност за промяна на парадигмата от несигурен и непривлекателен в устойчив и предвидим сектор, в който интересите **на фермерите и наетите работници** са еднакво зачетени, а **социалната му отговорност** (за качествена храна, зелена икономика, опазване на природата и пр.) не се поставя под съмнение.

Федерацията на независимите синдикати приветства Плана за възстановяване и устойчивост на България и неговия втори стълб Зелена България, в който сред приоритетно изведените области на политики е **Устойчивото селско стопанство** с два акцента/проблема – **Дигитално земеделие и Хидромелиоративната инфраструктура.**

Разработените модули в рамките на предложението „Дигитално земеделие“ ще дадат отговор на редица секторни предизвикателства в ерата на дигиталната трансформация.

Категорично подкрепяме изграждането на цялостна електронна информационна система в земеделието, която да осигури единен поток на данни от и към администрация и земеделски производители. Образователната структура, посочена по-горе е показателна за **необходимостта** от спешни мерки за образование, обучение и квалификация **на работещи и земеделски производители.**

Нашата категорична теза е, че подобряването на състоянието и модернизацията на **хидро-**

мелиоративната инфраструктура е повече от наложително. Подкрепяме планираната цялостна рехабилитация и модернизация на напоителните системи в България, което ще възстанови потенциала им и ще подкрепи сектора в справяне с негативните външни въздействия и климатични промени. Оценяваме положително амбициозността на проекта, който включва огромен брой обекти, напоителни и защитни съоръжения, които останаха неремонтирани в последните 30 години. Хидромелиоративните съоръжения са национален капитал, който трябва да се стопанисва отговорно, да се управлява умно и да се модернизира.

Тревога буди обаче, управлението на планирания сериозен финансов ресурс при изпълнението на заложените цели за краткия период от време. От една страна планираните 846 млн. лв. са уникална възможност за възраждане на поливното земеделие и разширяване на поливните площи у нас. От друга страна, хидромелиоративните съоръжения са под управлението на няколко различни институции, което изисква обща координация, постоянен обществен мониторинг, опростени и прозрачни правила за управление на заложения паричен ресурс.

Разглеждайки Плана в неговата цялост пред нас остават неизяснени редица въпроси.

Планът има за цел да постигне икономическо възстановяване и устойчив възход в три направления – икономически, екологичен и социален, а всички те **се пресичат в човешкия фактор**. Как той адресира потребностите на **работещите в сектора** селско стопанство? Как са защитени техните интереси? Тук ще направим отново уточнението, че в сектора има различни форми на заетост, но освен фермери и самонаети в него работят и **наети работници** в цялата гама от нискоквалифицирани до високо специализирани и квалифицирани кадри.

България има остра необходимост от план за устойчиво възстановяване, който да стимулира икономически растеж, да създава **нови и качествени работни места** и да промени структурно парадигмата за селското ни стопанство, превръщайки го в устойчив и привлекателен за труд и заетост сектор, с производителност и продукция с висока добавена стойност. Това е мисия възможна само при спазване **на трудови и социални стандарти**, както и тясното му обвързване с науката и иновациите в посока на по-висока кръговост на процесите в него.

Въпреки ясно подчертаната роля на селското стопанство във втората целева област **Зелена България**, потенциала на сектора за създаване на нови и устойчиви работни места остават **неразгърнати в пълнота, а участието на социалните партньори в разработването и прилагането на конкретните проектни дейности е недостатъчно видимо**. Нещо повече, там липсва каквато и да е индикация за подкрепа/насърчаване и мерки **за изграждане на необходимия човешки капитал**, критичен за сектора.

Като отчитаме, че първата от целите на Плана е даде спешен отговор на последиците от пандемията с мерки за нейното ограничаване, подкрепа за уязвимите, повишаване на заетостта, и че в рамките на механизма RE-ACT са предвидени **допълнително 656 млн. евро** за отговор на Ковид -19 и **673 млн. евро** по Фонда за справедлив преход, **188 млн. евро** допълнително финансиране към ЕФРСР, буди недоумение липсата на предвидени каквито и да е мерки в Зеления стълб, свързани с това.

Като се опираме отново на **основната цел** на Плана за възстановяване и устойчивост на България да доведе до икономическо и социално възстановяване на страната след пандемията и да осигури догонващото развитие и възходяща конвергенция на страната ни в общността на ЕС,

Като подчертаваме **необходимостта от по-добра комуникация** с гражданите, с работниците и работодателите, както и **добавената стойност от сътрудничеството** със социалните партньори, в това число и **синдикатите**,

Федерацията на независимите синдикати от земеделието настоява за:

1. **Мерки за обучение и квалификация** би трябвало да са в сърцето на плана за възстановяване и устойчивост и в частта за селско стопанство. Изпълнението на целите за дигитален и иновативен преход и в отрасъла на селското стопанство и селските региони ще се проектира във въвеждане на нови бизнес модели и нови работни места с нови изисквания за умения към работещите. „Зелените“ работни места са всъщност **палитра от нови работни места** по целия цикъл на кръговата и био-икономиката - от ниско квалифицирани до високо квалифицирани и специализирани, което означава, че **дигитализацията и иновациите трябва да са достъпни за работещите чрез инвестиции и мерки за обучение и квалификация в новите умения**. Необходимо е да се засили значението на **дуалната метода** във формалната образователна система с акцент **върху зелената трансформация на сектора**, да се разширят схемите за професионално обучение и квалификация с комплекс от мерки – от дигитални умения до целева професионална пре- и квалификация, което е възможно чрез активното включване на социалните партньори и развиване на **секторните фондове** за квалификация, **валидиране на неформални знания и опит** и пр..
2. В предприетите икономически и социални мерки за справяне с COVID-19 да се включат **схеми за краткосрочно договаряне и временна подкрепа** за намаляване рисковете от безработица в сектора – съобразено със спецификите на заетостта тук, в това число и **за сезонните работници**. Осигуряването и поддържането на работна среда, гарантираща предотвратяването на COVID-19 на работното място трябва да е приоритет при спазване на стандартите.
3. **Мерки за заетост** – работниците в селското стопанство са със статут на критични работници*¹ – следователно е важно работните места да **са обвързани със стандарти** за стабилност, дългосрочност, здраве и безопасност при работа, както и покритие и за най-уязвимите групи – несигурни и нестандартни форми на труд. Особено важно е да се разшири подкрепата **за заетостта в селските райони**, съобразено с новите реалности – технологии/иновации/дигитализация.
4. **Подкрепящи мерки за насърчаване на социалния диалог и партньорство** в сектора и включване на секторните социални партньори в оценка на въздействието от изпълнението на Плана.

11.11.2020 г.
София

Светла Василева
Председател

¹В съобщението на Комисията и в стратегията „Отфермата до вилницата“ е окуражаващо **вниманието върху** „важността на критичните/ключовите работещи – земеделските работници и тези в хранителната промишленост. Комисията декларира ангажимент „да се смекчат социално-икономическите последици, засягащи хранителната верига и да се гарантира спазването на основните принципи, залегнали в Европейския стълб на социалните права, особено когато става въпрос за несигурни, сезонни и недекларирани работници“. Комисията признава още, че **социалната защита на работниците, защитата на здравето и безопасността, условията на труд и настаняване** ще имат огромна роля при изграждането на справедлива, силна и устойчива хранителна система.